

Ett amerikanskt bombplan av typen Boeing 52 (B-52) skjuts ned över staden Haiphong av ett nordvietnamesiskt jaktflygplan. De nordvietnamesiska städerna drabbades av fruktansvärda bomboffensiver från USA, en krigföring som nordvietnameserna dessutom inte kunde skydda sig mot, eftersom USA hade full kontroll över luft- rummet. Frimärket är utgivet 1973.

DE FRANKERADE MED FIENDEN

av Carl-Henrik Larsson

Att ett krigförande land helt öppet visar sin fiende på frimärken är mycket sällsynt, även om propagandafrimärken i sig inte är ovanligt. Nordvietnam lämnade emellertid inte mycket åt fantasin under kriget mot USA 1963–73. Här utmålades fienden tydligt!

Vietnam som är en republik, ligger som bekant i sydöstra Asien. Landet gränsar till Kina i norr och till Laos och Kambodja i väster. Vietnam blev under 1950- och 60-talet skådeplatsen för ett mycket våldsamt och blodigt krig.

Innan jag belyser de nordvietnamesiska propagandafrimärkena som gavs ut under åren 1963–73, det vill säga under de år som USA var inblandat i konflikten, skall jag ge en kort bakgrund och en översikt av Vietnamkriget.

Frankrike besegras

Vietnam blev en fransk koloni

under slutet av 1800-talet, men det franska kolonialväldet fick ett abrupt slut i och med att Japan ockuperade Vietnam under slutskedet av andra världskriget.

Under den japanska ockupationen anslöt sig allt fler vietnameser till den nationella befrielse rörelsen Vietminh. Denna leddes av Ho Chi Minh, som också grundade rörelsen 1941. Efter Japans kapitulation 1945 proklamerade han Demokratiska republiken Vietnam, en socialistisk republik.

Fransmännen försökte dock på nytt att återupprätta sin myndighet över Vietnam, och det dröjde inte länge förrän

Frankrike var indraget i ett fullskaligt krig. Ho Chi Minh och hans motståndare fortsatte att från djungeln dit de tagit sin tillflykt, leda det nationella motståndet och parera franska attacker.

Trots en mycket omfattande militär operation lyckades aldrig fransmännen uppnå något avgörande, varken militärt eller politiskt. Det slutgiltiga franska nederlaget inträffade när fästningen Dien-Bien-phu 1954 föll i vietnamesiska händer.

Vietnam delas i nord och syd

Frankrike tvingades efter ne-

På detta nordvietnamesiska frimärke, utgivet 1967, ser man ett nedskjutet amerikanskt jaktflygplan som störtar i havet. Nordvietnam gav ut många frimärken med anti-amerikansk propaganda under krigsåren, men frimärksutgivningen präglades också av en ganska stor variation när det gällde valet av motiv.

derlaget att avstå hela Indokina, och efter konferensen i Genève delades Vietnam i två delar, Nordvietnam och Sydvietnam. Nordvietnam styrdes av Ho Chi Minh medan den södra halvan stod under ledning av Ngo Dinh Diem, som upprättade en militärdiktatur understödd av USA.

Att USA valde att stödja Diems regim berodde på att man från amerikanskt håll fruktade ett kommunistiskt övertagande av hela Vietnam, och i förlängningen att även hela Sydostasien skulle hamna i en sovjetisk maktsfär.

Hotet var med tanke på det kalla krigets maktpositioner inte helt ogrundat, eftersom Nordvietnam hade ett starkt stöd av både Sovjet och Kina.

USA:s misslyckade inblandning i Vietnamkonflikten fick dock till följd att kommunismen växte sig starkare i Sydostasien, i och med att kommunistiska regimer kom till makten både i Kambodja och Laos efter att USA tagit hem sina trupper.

Diems regim störtas

I slutet av 1950-talet påbörjades ett gerillakrig mot den sydvietnamesiska regimen. Till en början utgjordes gerillatrupperna av religiösa rörelser som var missnöjda med Diems styre.

Efterhand kom dock kommunistiska gerillatrupper – ofta benämnda Vietcong – att engagera sig i konflikten. Des-

Det nordvietnamesiska flygvapnet, som främst bestod av sovjetiska MiG-plan, var totalt underlägset det amerikanska. I brist på ett väl fungerande flygvapen var därför luftvärnet av betydande vikt. Frammärket från 1967 visar två nordvietnamesiska luftvärnsbatterier i aktion. I bakgrunden ser man ett amerikanskt jaktflygplan som luftvärnet lyckats träffa.

sa gerillatrupper, som var understödda av Nordvietnam, gick 1960 samman i förbundet FNL (fr. Front national de libération du Viet-nam du Sud).

USA hade under president John F. Kennedys styre skickat militära rådgivare till Sydvietnam, men detta visade sig inte vara tillräckligt. När Diem störtades 1963 föranledde detta USA att utöka sitt engagemang i Vietnamkonflikten.

Nordvietnam bombas

I november 1963 sköts USA:s president John F. Kennedy till döds under ett besök i Dallas. Hans efterträdare, vicepresidenten Lyndon B. Johnson, fick 1964 kongressens stöd för att låta bomba militära mål i Nordvietnam.

Senare under kriget bombades också nordvietnamesiska byar och städer. Befolkningen i den nordvietnamesiska huvudstaden Hanoi fick under kri-

get mot USA genomgå fruktansvärda bombangrepp.

Påföljande år lät president Johnson sända reguljära amerikanska trupper till Vietnam, vilket ytterligare trappade upp kriget. Plötsligt var amerikanska soldater inblandade i mycket blodiga och våldsamma strider med FNL-gerillan och reguljära nordvietnamesiska förband.

USA förlorar greppet

USA lyckades inte trots stora militära insatser med att slå tillbaka FNL-gerillan, som utan förvarning slog till från sina väl dolda ställningar inne i djungeln. Inte ens med napalm och allehanda växtgifter kunde amerikanerna bryta gerillans kampvilja.

USA hade förlorat greppet i Vietnam, och dessutom hade man en sinande krigskassa

forts sid 36.

Tre kvinnliga soldater har tillfångatagit en amerikansk stridspilot på detta frimärke från 1967. Detta är ett typiskt anti-amerikanskt propagandafrimärke från Nordvietnam, ett frimärke som är tänkt att höja kampandan och stridsviljan hos folket genom att visa att USA inte är omöjligt att besegra.

forts från sid 35.

samt en växande världsopinion att ta ställning till.

Massakern på civila var bland annat det som gjorde att världsopinionen ville ha slut på kriget, men även i USA reses allt högre protester mot detta meningslösa krig, som både kostade tusentals unga amerikanska soldater livet samt samhället enorma summor pengar.

Vietnamkriget – en tragedi på alla plan

Lyndon B. Johnson avstod från att ställa upp i presidentvalet 1968 och den nye presidenten,

republikanernas Richard Nixon, beslutade att USA skulle minska antalet soldater i Vietnam. 1969 hade USA över en halv miljon man i Vietnam, men antalet minskade i takt med att kriget närmade sig sitt slut. De fredssamtal som påbörjats under Johnsons tid som president strandade, och 1972 tog tyvärr kriget ny fart.

I början av 1973 enades dock de stridande parterna om stillestånd, och USA kallade därefter hem sina sista truppstyrkor från Vietnam. Därmed var det tioåriga kriget mellan USA och Nordvietnam till ända.

Det dröjde dock inte länge förrän striderna än en gång blossade upp, men nu var USA ute ur bilden. Den nordvietnamesiska armén och FNL vann snabba segrar mot en sydvietnamesisk armé som stod sig svag utan USA:s uppbackning. Kriget fortsatte till april 1975, då den sydvietnamesiska huvudstaden Saigon kapitulerade.

Kriget mellan USA och Nordvietnam var mycket blodigt och krävde många offer, även civila. Uppskattningsvis stupade runt en miljon nordvietnamesiska soldater och FNL-anhängare. De massiva bombningarna av Nordvietnam krävde dessutom ett par hundratusen människoliv.

De amerikanska förlusterna uppgick till cirka 57 000 döda samt tusentals krigsinvalider. Och de som hade turen att återvända hem från detta meningslösa krig möttes inte av några storslagna parader med konfetti och massornas jubelrop. Vietnamkriget var en tragedi på alla plan.

Inte enbart propagandafrimärken

Under kriget mot USA gav Nordvietnam ut en hel del propagandafrimärken, och åtskilliga av dessa var direkt riktade mot USA. Långt ifrån alla frimärken utgivna under perioden kan dock tillskrivas kategorin propaganda.

Studerar man samtliga märken som gavs ut under krigs-

Två fiskebåtar i Syd kinesiska havet fyller nätet med nedskjutna amerikanska stridsflygplan på detta frimärke utgivet 1973. Under kriget mot USA gav Nordvietnam ut cirka 45 frimärken om året, vilket måste sägas vara en ganska hög utgivnings-takt med tanke på att landet befann sig i brinnande krig.

1960 gick gerillatrupperna i Sydvietnam samman i förbundet FNL. FNL-gerillan, som stöddes av Nordvietnam, orsakade stora förluster bland amerikanerna när de utan förvarning slog till från sina väl dolda ställningar i djungeln. Frimärket som uppmärksammar tioårsminnet av FNL-rörelsens grundande, finns dock inte avbildat vare sig i Michel eller Gibbons under Nordvietnam. Vet någon något om ursprunget är ni välkomna att höra av er till redaktionen.

åren kan man lätt se att Nordvietnam även gav ut frimärken med motiv föreställande bland annat blommor, fiskar, fåglar, insekter och idrott.

Naturligtvis figurerar även kända socialistiska och kommunistiska ledargestalter och ideologer på ett flertal utgåvor. Här kan bland annat nämnas den nordvietnamesiske ledaren Ho Chi Minh, Karl Marx, Lenin och även Fidel Castro.

En stor del av de nordvietnamesiska frimärkena är tryckta på dåligt papper samt i off-settryck. Det är också i sammanhanget intressant att spekulera i om inte detta krigshärjade land fick hjälp från "utländska vänner" (Sovjet eller Kina) med att klara frimärksframställningen. Utgivningstakten var nämligen ganska hög med tanke på situationen. I genomsnitt gav Nordvietnam ut cirka 45 frimärken om året under nämnda period.

Frimärken i kampstärkande syfte

Från 1967 kom frimärkena att i allt större utsträckning präglas av en mycket kraftfull anti-amerikansk propaganda, och de militära motiven blev dessutom allt mer genomgående.

Fienden USA utmålades på frimärkena helt oförtäckt, vilket måste sägas vara ganska ovanligt i den postala historien. På många av frimärkena kan man se sårade och tillfångatagna amerikanska soldater och piloter ledas i fångenskap, amerikanska jakt- och bombplan som skjuts ner samt utslagna och erövrade stridsvagnar.

Alla dessa frimärken har en sak gemensamt, de vill visa att

USA trots sin tekniska och militära överlägsenhet inte kan besegra det nordvietnamesiska folket. Frimärkena är helt enkelt tänkta att höja stridsmoralen.

Frimärken – ett sätt att sprida budskap

Frimärken är en lysande bärare för att sprida ett budskap, till och med under brinnande krig, eftersom behovet av att skriva brev till sina nära och kära samt vidarebefordra annan information ut i landsändarna, inte upphör trots att bomberna faller över landet.

I ett land som Nordvietnam hade säkerligen brevförändelser en viktig betydelse med tanke på att telefoner inte fanns i varje stuga, om ens i varje by. Därför kan man säga att frimärken med anti-amerikansk propaganda inte kan underskattas som ett led i att höja stridsviljan hos det nordvietnamesiska folket.

Soldater, troligtvis ur FNL-gerillan, har på detta frimärke erövat en amerikansk stridsvagn. Detta frimärke finns inte heller avbildat i Michel eller Gibbons under Nordvietnam. Den läsare som känner till ursprunget får mycket gärna höra av sig till redaktionen.

Frågan är då om frimärkena fick någon verkan utanför Nordvietnam? Svaret måste nog bli ett nej. Frimärkena var i första hand inte gjorda för att påverka världssopinionen. I så fall skulle man ha valt motiv som visade brinnande byar och lidande människor. Det var just sådana bilder som kablades ut över världen och som skapade en opinion mot Vietnamkriget. □

